

## ТРАДИЦІЙНЕ ВЕСІЛЛЯ УКРАЇНЦІВ НИЖНЬОГО ПОДУНАВ'Я

*Традиційна культура українців Нижнього Подунав'я представляє собою унікальний варіант. В статті розглядається один з його компонентів – весілля. Аналізуються звичаї дошлюбного спілкування молоді, обрядовість основних циклі традиційного весілля. Українці в інокультурному оточенні українського Подунав'я та в Добруджі, поза межами своєї етнічної території, ще в середині ХХ ст. зберігали основні традиційні форми спілкування молоді та ключові структурні елементи весільного ритуалу.*

*Ключові слова: весілля, українці, Подунав'я, Добруджа, традиційна культура*

Традиційна культура українців Нижнього Подунав'я представляє собою унікальний варіант, що сформувався на початку ХІХ ст., а одним з важливих обрядів життєвого циклу українців за Дунаєм є весілля.

Дослідження історії і культури української діаспори в Добруджі були розпочаті Федором Вовком, і продовжені тільки в 1960-х та в 1990-х роках [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 10; 11; 21, інші]. Саме це зумовило науковий інтерес до вивчення питань адаптації в умовах іншого географічного, кліматичного та культурного оточення [3; 4; 5; 6]. Деякі аспекти цієї теми були нами раніше висвітлені в публікаціях [12; 13; 14; 15; 16; 17; 18; 19]. Зібрані етнографічні матеріали дозволяють висловити думку, що серед етнографічних ознак українців як в українському Подунав'ї так і за межами етнічної території весільна обрядовість (в порівнянні з іншими складовими традиційної культури) за станом збереження виявилася найбільш стійкою. Однак навіть опубліковані матеріали про весілля українців потребують відповідної систематизації та узагальнень [9; 12; 13; 14; 15; 16; 17; 18; 19; 20]. М.Павлюком та І.Робчуком у 1960-х роках досліджувались українські говори в

Добруджі [11]. В нашому розпорядженні є результати польових досліджень в українських селах Добруджі: Верхній Дунавець, Гамчарка, Караорман, КіліяВеке, Крішан, Летя, Муругіль, Нижній Дунавець, Телиця. У записаних ними свідченнях є інформація про систему спілкування молоді, передвесільні (договор, сватання), весільні обрядодії (головиця, комора, дарування), обрядодії післявесільного циклу (кури, купання та катання батьків). Ці матеріали відображають послідовність виконання обрядів, дають уявлення про їх зміст, а також про весільну атрибутику, весільні чини інші важливі аспекти весільного ритуалу. [3; 4; 5; 6; 7; 13; 19].

В кінці 1990-х – на початку 2000-х років етнографічні дослідження українців Добруджі проводив В'ячеслав Кушнір. Систематизована ним інформація відображає цикли весільної обрядовості у тій послідовності, якої дотримувались у середині 1960-1970-х рр., поглиблює знання про весільний обряд задунайських українців, структуру весілля, атрибутику, весільні чини, обрядовий фольклор [3; 4; 5; 6; 7]. Польові матеріали весільної обрядовості українського Подунав'я систематизовані та узагальнені в монографічному дослідженні [9].

Таким чином, видається можливим простежити динаміку розвитку весільного обряду, оперуючи матеріалом із різних населених пунктів, відтворити структуру весілля, характерну для українців регіону.

Вона є традиційною і складається з трьох циклів: передвесільного, власне весільного та післявесільного. Збереглось чимало свідчень про дошлюбне спілкування молоді, що є підтвердженням його важливості у підготовці до подружнього життя та створення сім'ї.

Характерним як в Україні, так і в Північній Добруджі є те, що організацією дозвілля, регулюванням стосунків молоді займались парубочі і дівочі об'єднання (громади), які дотримувались неписаного статуту та очолювались виборними особами (у Нижньому Дунавці пам'ятають, що керівника парубочої громади звали Березою). Основними завданнями молодіжного колективу були, насамперед, прийом нових левів до молодіжної громади, організація дозвілля, регулювання взаємостосунків членів

громади, спілкування з представниками інших громад. Дівування і парубкування відбувалося винятково в межах визначеного колективу. [6]

Українська молодь збиралась на дозвілля на окремі вулиці чи частині села (магала). Таке зібрання звалось «джок», тобто гуртове гуляння, танці. Збирався «джок» зазвичай у неділю після обіду і тривав до надвечір'я, коли з заходом сонця дівчата і хлопці мушили розходитись до дому для виконання обов'язків по господарству. У Катирлезі на тій чи іншій магалі збиралися не тільки місцеві музики, приїздили а й з Вилкового, Кілії, виконували тільки українські пісні.[6, с.82-83; 13; 19], що свідчить про тісні контакти українців по обидва береги Дунаю, у тому числі з метою обрання шлюбного партнера.

Дозвілля молоді відбувалось в різних формах, так у Муругілі українська молодь на майдані, на базарі на Трійцю впродовж трьох днів, або на Новий рік влаштовувала зібрання, які тут називали «бал». На «балах» дотримувались усталених звичаїв: дівчата не мали права відмовляти парубку у танці, у разі відмови, дівчині грали «марша» і вона мусила «виходити з вокалу», тобто перебувати серед учасників балу вже не могла.[6, с.81-82; 9, с.46-48] Цей тип відносять до локальних загальносільських зібрань. Молодь мала змогу спілкуватися також на храмовий празник, коли приїздили багато людей із сусідніх сіл. Коло церкви готували святковий обід і всіх кликали до столу. На великі свята сходилася вся молодь села - парубки і дівки, а також старші люди, щоб мати нагляд за своїми дітьми. Але гуляння були тільки до заходу сонця. Наприклад, у Караормані на «музику» парубки наймали сільський оркестр (бубон, гармошка, скрипка), який грав, починаючи з пообідньої пори до заходу сонця. Музики організовували щотижня і не лише влітку, а й узимку.[6; 9]

Для участі в молодіжних зібраннях дотримувались загальноукраїнської традиції певного вікового цензу (в окремих населених пунктах він міг варіюватися) – на бал і на джок дозволялось ходити з 15-17 років .

До найбільш поширених і відомих форм дозвілля та спілкування молоді у приміщенні відносяться традиційні українські вечорниці, які також побутували в українців

досліджуваного регіону. Молодь по черзі сходилась, як правило, до тих хат, де були дочки, або багато дітей у родині. На вечорницях шили, вишивали, пряли. Парубки в таких роботах участі не брали, вони розважали дівчат жартами. [6, с.81-82; 9, с.46-51]

Традиційне весілля українців Нижнього Подунав'я у 60-х–70-х рр. ХХ ст. зберегло основні структурні елементи.

До передвесільного циклу обрядів належать обрядодії щодо домовленості двох родин про укладання шлюбу, організації весілля.

Парубок повідомляв своїх батьків про наміри одружитися з обраною ним дівчиною, а батьки готуватись до сватання. Починали з розвідки, особливо тоді, коли парубок не був остаточно впевненим у позитивному для себе рішенні як молодої, так і її батьків. Частіше всього на таку розвідку посилали договорятися одного (Кілія Веке), або двох чоловік (Крішан, Караорман) [11, с. 553, 572, 608]. У Караормані перед сватанням організовували змовини за участю рідні молодих (брат, дядько, зять, інші). Сторони узгоджували різні питання, але насамперед ішла мова про сватання, про день його проведення. [6, с.84 інші] Отже, розвідка та договір як попередня форма отримання згоди на сватання, мала підстави для існування і побутувала також в українському Подунав'ї (с.ШевченковеКілійського р-ну, с.Першотравневе Ізмаїльського р-ну). Подібні розвідки відомі в інших українських селах Буджака: Мирне, Нерушай, Нова Іванівка, Ройлянка[8, с. 120,126; 10, с.87-88; 13; 18, с.337].

Сватання як обов'язковий етап передвесільної обрядовості з деякими локальними особливостями зафіксовано повсюдно.[10, с.89-94] Обов'язковими учасникамиобрядодії були старости (свати), двоє чоловіків, перев'язаних рушниками, з походу яких до молодої розпочиналося сватання, з ними йшов і молодий.Склад учасників міг варіюватися, так уКараормані на сватання йшли молодий з батьками, братом, його дружиною, хрещеним батьком з своєю дружиною. Старости приходили з хлібом, сіллю, могоричем, іноді приносили також солодощі (Кілія Веке, інші)[10, с. 92; 11, с.553; 13; 19].

Розмова під час сватання велася в формі діалогу старостів з батьками, а потім – мами та доньки, основний зміст якого зводився

до згоди (незгоди) дівчини йти заміж за цього парубка. На знак згоди старостів перев'язували рушниками, наречені обмінювались подарунками: наречений дарував прикраси (сережки, намисто), наречена - сорочку, матерію тощо [6, с.84; 10, с.92; 11, с.553; 13; 19].

В українців Добруджі зафіксовано звичай, коли парубок після сватання залишався ночувати у дівчини (Караорман, Летя)[11, с.565, 609; 13; 19].

Весілля, як правило, відбувалось за два-три тижні після сватання. До циклу власне весільної обрядовості належать передшлюбні дії та цілий комплекс обрядів (коровайний, запросини, головиця, власне весілля, дарування та інші). Цей цикл складається з обрядів переходу, учасниками яких є представники двох родів, разом зі знайомими і сусідами, представниками молодіжної громади.

Безпосередня підготовка до весілля розпочиналась у четвер з коровайного обряду – випікання короваю, лежня, шишок, калачів тощо. Шишки і калачі пекли зі звичайного тіста, коровай - із «солодкого». Для цього запрошували коровайниць, як правило, з рідні, кількістю 10-15 душ. Чимало традиційних елементів втрачено, так у Караормані не додержуються вимог, щодо парної кількості жінок, які не повинні бути вдовами, та мають належати лише до благополучних сімей тощо. До випікання калачів українці Добруджі кликали як заміжніх жінок, так і дівчат (дружок). У Нижньому Дунавці за звичаєм зв'язували рушником двох жінок, що місили тісто (щоб була пара): «щоб молоді не розійшлися». Жінки, що готували шишки чи коровай, не могли бути розвідними чи заміжніми вдруге, тут частіше вживали назву лежінь, хоч в обрядових піснях під час його готування співали про коровай. Лежінь у цій місцевості випікали лише в молодого, а шишки - і в молодого і в молодой. Кожному, хто брав участь у випіканні короваю, давали шишку, поклавши її на рушник чи на батик (хустку), запрошуючи, таким чином, їх на весілля. У молодого робили лежінь, квадратної форми, прикрашений «шпильчаками», тобто шишками. [6, с. 85-86; 11, с.553; 13; 19]. Під час польових досліджень в Караормані нами було зафіксовано звичай прикрашання весільного короваю білою масою зі збитого білка з

цукром, аналогічний маємо в українців Буго-Дністровського межиріччя, описаний нами в Миколаївському р-ні Одещини [14, с. 293-324.]

Відомості про запросини досить фрагментарні, але засвідчують їх варіативність як в українському Подунав'ї так і в Добруджі. Найбільш поширеною формою було особисте відвідування родичів молодими з метою запрошення [10, с. 101-108], з'ясовано, що у Караормані гостей на весілля скликав перев'язаний рушником боярин: «Просив молодий, молода, приходьте на свайбу». Примітно, що боярин кликав на весілля родичів і молодого й молоді. У Нижньому Дунавці на весілля гостей запрошував староста.[6, с.86; 9, с. 101-108]

Дівич-вечір (головиця) як обряд прощання з дівуванням і парубкуванням майбутнього подружжя, відокремлення його від неодружених зафіксований в декількох варіантах. За одним з них в суботу напередодні весілля у молоді збиралися дівчата, нанашул, нанашка, пригощалися та відбувався обмін подарунками (КіліяВеке).[11, с.553; 13; 19] У Нижньому Дунавці подібна обрядодія відбувалась в п'ятницю (хоч за українським звичаєм це мало діятись у суботу): приходили дружки 12-14 пар, в'язали букети для бояр. Старший боярин готував гільце, а в суботу надвечір молодий з музикантами, своєю ріднею, нанашулом, боярами, але без батьків, приходив до молоді з викупом. Їх зустрічали з хлібом - сіллю близькі родичі молоді (брат, дядько інші). Збереглось чимало деталей, на які варто звернути увагу. Зайшовши до хати, прибульці клали на стіл свій хліб, увіткнувши в нього гільце. Старший боярин розпочинав дійство викупу молоді, яку дружки ховали на покуті. Діалог між сторонами проходив у віршованій або пісенній формі. Дружки співали про відсутність молоді, а бояри їм відповідали також у пісенній формі. Узгодивши суму, старший боярин віддавав гроші дружкам, а молодий діставав наречену. Дружки роздавали боярам хусточки. Застілля відбувалось тільки в хаті, не було звичаю на подвір'ї ставити на головицю столи. Близько півночі гості розходились, залишався лише молодий і його бояри зі своєю челяддю. Сідали за стіл кожний боярин навпроти дружки, яку обирав собі під час гулянь, танців. Так утворювались пари боярів і дружок. Хто не мав собі

пари, сідав за столом на вільне місце. Бояри сиділи в шапках, адже дружки мали пришити до них букети, за які бояри сплачували гроші. Тут також кожна зі сторін, торгуючись між собою, намагалася розв'язати питання із зиском для себе. Пришивши букет до шапки, дружка накладала її бояринові на голову. А в неділю вранці вона мала обов'язок прикріпити букет і хусточку (її давала дружці молода) бояринові до лацкана. Потанцювавши ще трохи, молодь розходилися. Так закінчувалася субота (Нижній Дунавець). В інших випадках обряд викупу молодої відбувався в неділю. В Караорманіголовиця проходила за схожим сценарієм, хоч і з певними особливостями: разом з молодим і музикантами приходили до молодої й дівчата [6, с.86-89].

Серед пригощань на головиці були плачинди, м'ясо, смажені кури або гуси (Кілія Веке) для приготування весільних страв шукали куховарок (Летя) [11, с. 555–565].

Власне весілля починалося в неділю. В с.Летя спочатку вінчалися в церкві, потім йшли до молодого, потім – до молодої. Ввечері знову повертались до молодого, де відбувалася «масмар» (великий стіл – рум.) – вечеря. Весілля тривало три дні, але вже на початку 60-х рр. XX ст., за свідченнями респондентів відбувається спрощення обрядів і скорочення їх кількості [11, с. 565–566].

У Крішані в неділю вранці молоді до церкви йшли від оселі молодого. Після вінчання поверталися до молодого, де відбувалася «маса мару» (великий стол), за участю всіх бажаючих. Тут й обдаровували молодих.[11, с. 572-573]

У Караормані за молодою йшов тільки молодий з нанашкою і нанашулом, перев'язаними навхрест двома рушниками. Нанашка з дружками співаючи вбирали молоду, а молодий взував її в «пантохи» (черевики), поклавши туди гроші. Нанашка накладала на голову молодої вінок («вал»). Молода в цей час сиділа на ослоні подушці, під яку клали гроші для бояр. По завершенню обряду вбирання молодої бояри виносили її на ослоні з кімнати і розподіляли між собою її гроші з-під подушки. Гроші припадали тому, хто перший до них діставався. На подушку молодої мала сісти дружка: котра першою сяде, першою після молодої заміж піде. Батьки молодої благословляли дітей, потім частіше йшли до молодого, щоб дістати благословення його батьків. Діставши

благословення від батьків молодого, весілля (всі родичі й друзі, крім батьків) ішли до церкви [6, с. 89-90; 11, с. 609].

Поперед весільного поїзду несли гільце, зроблене з квіток і трьох гілок. Коли молоді з вінчання йшли до молодого їх обсипали квітками, переливали дорогу (Крішан) [11, с. 572].

Відмітимо деякі відмінності, що простежуються у весільній обрядовості в українських селах Дельти. Передусім це стосується послідовності обрядодій. Так, в другій половині дня молода з дружками з оселі молодого йшла додому до своїх батьків, згодом за нею приходив молодий. Дружби і дружки молодої ховали її під покривалом, яке згодом молодий піднімав і цілував молоду, а бояри в цей момент на його спині ламали прикрашений квітами калач. Або ж боярин ламав калача над головою молодого, коли молодий приходив по молоду.

Під керуванням старостів майже до вечора тривала вечеря в молодої, після цього зестра (придане) в сундуках (так тут називають скриню) складали на вози, запряжені волами чи кінями, й рушали до молодого [6, с. 91; 11, с. 609].

В іншому випадку перед тим, як дружки мали розходитись, молоду садовили на ослін і старша дружка разом з іншими дружками ламали калач над головою молодої. Уламки калача кидали всім до рук. Дівчата мали звичай класти їх під голову, щоб приснився суджений.

В неділю, ввечері у Нижньому Дунавці, парубки розривали гільце, розкидаючи по подвір'ю, а дівчата намагалися вхопити бодай шматочок «щоб до них хлопці ходили і гильце робили».

Збереглися обряди очищення молодої, яка є представницею чужого роду. Так, при зустрічі батьками молодого, коли він повернувся з молодою біля воріт розкладали невеличке вогнище (наприклад, із соломи), через яке молоді мали переступити. Виконавши обряд, молоді випивали по чарці вина за здоров'я один одного і цим ніби віддавали себе один одному. Батьки накидали на молодих рушник і заводили до хати, яка відтепер мала стати рідною домівкою нового члена сім'ї – молодої.

В Караормані коли до молодого привозили молоду з її зестрами, ворота зачинялись і зестри з повозками не пускали, поки рідня молодої не сплачувала могорича [11, с. 610].



Весілля в молодого проходило за своїм сценарієм. Однією з обрядодій його була «даровизна». Всі запрошені оголошували, який саме подарунок вони підносять молодим. Лише після цього в Нижньому Дунавці гостей, пригостивши їх холодцем і голубцями, частували шматочками лежня, облитими вином і посипаними цукром. В Караормані ж дарували шишками.

Закінчувався весільний день застіллям у молодого. Після дарування нанашка заводила молодих для першої шлюбної ночі, скидала з голови молодої вінок. Через деякий час вона заходила до молодих (за винятком, коли жінка виходила заміж вдруге) щоб пересвідчитись чи була молода дівкою хорошою, тобто чесною (незайманою). Якщо хороша, то варили вино з цукром (Кілія Веке) [11, с. 554].

Вранці гостям привселюдно демонстрували нічну сорочку, щоб довести незайманість молодої, і готували відповідний напій - «красну водку» - (горілку, забарвлену червоним), і нанашка з сорочкою молодої рушала разом з весільним почтом до батьків молодої. Якщо молода виявлялась «нечесною», то її садовили на воза і відвозили до батьків (Телиця). Але таке траплялося дуже рідко. Прихід нанашки до батьків молодої відзначали гучно. Нанашка роздавала застільникам по червоній нитці, дякуючи цим за чесність. Промовляла: «За мою фіну, що була чесна, була дівка». Такі клубочки червоних ниток мати, яка мала доньок, заготовляла заздалегідь. Всіх, хто приносив від молодого «звістку», перев'язували рушниками.

Нанашка поверталася до молодого і весілля тривало. Головними другого дня були слова: «З хліба зробили паляницю, з дівки - молодицю», тобто відбувався обряд соціалізації дівчини, яка ставала жінкою. Нанашка зав'язувала молоду, яка сиділа під час цього на ослоні, хустиною (батином), і кликала гостей молодого до себе. Вона частувала прибулих різними стравами і повідомляла, що саме дарує молодим (теличку, гроші тощо). Це називалось «нанашчення». Згодом нанашка з молодим і його гостями йшла з музикантами до батьків молодої. Погулявши там, весь гурт – уже разом з гістьми з боку молодої – йшли до молодого. Родичі молодого стрічали сватів (так називали один одного батьки молодого і молодої) словами: «Взяли дівку, тепер ідіть побачите

молодицю», але показували батькам не дочку, а свашку, перебрану козою. Вона танцювала, скакала, гукала батькам: «Оце я, ваша дочка». На це мати відповідала: «Це не моя дочка. Моя була гарна, чого ви зробили її такою не бравою?» (тобто не гарною). Лише після третьої, щораз кумеднішої перебраної жінки виходила дочка з червоною хустиною на голові. Вона цілувала батькам руки і заводила їх за стіл. Тут батьки молодого і молодої проголошували що вони дарують молодому подружжю: землю, корів, овець гроші тощо. Цього дня всі гості приносили дарунки: кури, вівці, начиння тощо. Вечір закінчувався тим, що молода готувала постіль із того, що вона привезла з собою від батьків.

У понеділок в Караормані відбувався обряд обміну хлібом. Молодий приносив тещі два хліба, вона віддавала йому два своїх, які він приносив своєму батькові [11, с. 661]. У вівторок батькам, які одружували останню дитину, влаштовували «вивозини». Купали у ваганах (ночвах), возили по селу тачками, вимагаючи грошей на почастунок у шинку, погрожували скинути у воду чи до криниці, у разі відмови [6, с.95; 11, с. 554].

У середу сходилися лише близькі родичі – розбирали посуд і речі, що їх позичали для організації весілля.

На третій день пекли плачинди, вертути, різали та варили курей, борщ і частували гостей (Гамчарка) [11, с. 622].

Отже, весілля в українців Північної Добруджі тривало з четверга до середи і складалося з обрядодій передвесільного, власневесільного та післявесільного циклу, що відповідає загальноукраїнській традиції. Разом з тим, слід зазначити також наявність обрядової варіативності навіть в межах означених сіл. Так, зафіксовано принаймні два варіанти запросин (боярин запрошував гостей у Караормані, у Нижньому Дунавці це робив староста). Декілька варіантів проведення дівич-вечора (головиці) (обмін подарунками – Кілія Веке, букетами – Караорман, проведення у п'ятницю з викупом молодої у Нижньому Дунавці). Регіональні відмінності в обрядовості українців Північної Добруджі відображені і в послідовності виконання обрядодій, наприклад ламання калача (над головою молодого, молодої).

У передвесільному циклі особливого значення надавалось розвідці (договору), що свідчить про її значиму роль при укладенні

шлюбу, особливо у випадках, коли парубок не знав про наміри батьків видати за нього свою доньку. Водночас це є підтвердженням важливої ролі батьків при досягненні остаточної згоди на шлюб.

Сватання зберігається як обряд функціонально-санкціонуючого характеру, його складовою є договір – обговорення питань організації і проведення весілля. Алегоричні мотиви під час проведення діалогу старостів з батьками дівчини поки що не зафіксовані, отже, попередньо можна вважати, що в середині ХХ ст. вони вже були такими, що втрачені.

Залишком давньої форми пробних шлюбів є звичай, за яким парубок після сватання залишався в оселі молодої до весілля, аналогічні традиції зафіксовані у молдован Буджака (с.Борисівка Татарбунарського р-ну).

У структурі власневесільного циклу відсутні традиційні для українців обрядодії з барвінком, у коровайному обряді для приготування весільного печива запрошували рідню й сусідів і не зважали на стан сім'ї. До наслідків трансформації відноситься звичай запрошувати для випікання калачів дівчат (дружок).

У післявесільному циклі збереглися обрядодії вшанування батьків, після одруження останньої дитини (обжинки).

Відмітимо наявність архаїчних елементів магічного спрямування –переливання водою дороги перед молодими, очищення вогнем, використання рушників, весільного гільця, квіток.

Наявну варіативність змісту та послідовності обрядодій весілля українців Північної Добруджі можна вважати відображенням регіональної специфіки, притаманної традиційному українському весіллю, перенесеної до Добруджі переселенцями з різних регіонів України. Отже, українці в інокультурному оточенні українського Подунав'я та в Північній Добруджі, поза межами своєї етнічної території, ще в середині ХХ ст. зберігали основні традиційні форми спілкування молоді та ключові структурні елементи весільного ритуалу.

### **Джерела та література**

1. Бачинський А.Д. Січ Задунайська. 1775-1828.– Одеса, 1994.

2. Кондратович Ф. [Вовк Ф.]. Задунайская Сечь (по местным воспоминаниям и рассказам) // Киевская старина. – 1883. – Т. V. – С. 27-66, 269-300, 728-773.
3. Кушнір В.Г. Господарсько-побутова адаптація українців південно-західного степу і Нижнього Подунав'я. – Одеса, 2012. – 191 с.
4. Кушнір В.Г. Особливості господарства добруджанських українців в Румунії // Записки історичного факультету. – Вип. 12. – Одеса, 2002. – С. 78-93.
5. Кушнір В.Г. Рушники українців Нижнього Подунав'я : традиції і інновації / Краєзнавство. – 2011. – № 2. – С. 282 – 289.
6. Кушнір В.Г. Українці за Дунаєм. – Одеса, 2002. – 138 с.
7. Кушнір В. Українці Нижнього Подунав'я в Румунії // Народна творчість та етнографія. – 2010. – № 6. – С. 5-6.
8. Кушнір В.Г., Петрова Н.О. Весільна обрядовість українців південно-західної України: порівняльний аналіз // Проблеми етнології, фольклористики, мистецтвознавства Поділля та Південно-Східної Волині: історія і сучасність. Науковий збірник. – Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2002. – С. 118-126.
9. Кушнір В.Г., Петрова Н.О. Традиційна весільна обрядовість українців Одещини (20-80-ті рр. ХХ ст.). – Одеса: Гермес, 2008. – 256 с.
10. Лупулеску [Вовк Ф.]. Русские колонии в Добрудже (историко-этнографический очерк) // Киевская старина. – 1889. – Т. XXIV. – С. 117-154, 314-336, 685-704; Сведения о задунайских запорожцах в 1826 году // Киевская старина. – 1891. – Т. XI.
11. Павлюк М., Робчук І. Українські говори в Румунії: діалектні тексти. – Едмонтон – Львів – Нью-Йорк – Торонто, 2003. – 698 с.
12. Петрова Н. Атрибути та символи весілля українців Буго-Дністровського межиріччя: коровай // Локальна та регіональна специфіка традиційної культури. Збірка наукових праць. / Матеріали міжнародної наукової конференції «Одеські етнографічні читання». Одеса, вид-во КП ОМД, 2013. – С. 415-429.

13. Петрова Н.О. Весілля українців Добруджі: до питання структури та варіативності // Етнічна історія народів Європи. Збірник наукових праць.-вип.25 - Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008.- С.127-133.
14. Петрова Н.О. Весільна обрядовість українців Миколаївського р-ну Одеської області середини ХХ – початку ХХІ ст.: нові польові матеріали // Весільна обрядовість у часі і просторі. Збірка наукових праць. /Матеріали міжнародної наукової конференції «Одеські етнографічні читання».- Одеса, 2010.- С.293-324.
15. Петрова Н.О. Весільні пісні Буджака (за матеріалами етнографічних досліджень українського та російського населення Одещини) //Заселення Півдня України: проблеми національного та культурного розвитку. Наукові доповіді. Міжнародна науково-методична конференція. Частина друга. Херсон, 1997.-С.244-247.
16. Петрова Н.О. Викрадення молодої як архаїчна форма шлюбу в українців Буджака (етнографічний аспект) // Р.Ф.Кайндль і українська історична наука. Матеріали Міжнародного наукового семінару “Кайндлівські читання”, 22-23 травня 2004 р. Частина 2.-Вижниця: Черемош, 2004.- С.268 – 270.
17. Петрова Н.О. Міжетнічні взаємовпливи російсько-українського населення Буджака в середині - другій половині ХХ ст. (за матеріалами етнографічних досліджень весільного фольклору) //Записки історичного факультету. /ОДУ ім.І.І.Мечникова.- Вип.5.-Одеса, 1997. - С. 50-58.
18. Петрова Н.О. Обряди передвесільного циклу: за матеріалами етнографічних досліджень українського населення Одещини //Археология и этнология Восточной Европы: материалы и исследования.-Одесса, 1997.—С. 335-343.
19. Петрова Н.О. Українці Добруджі: до питання структури та варіативності передвесільного циклу обрядів // Видатні науковці Чернівецького університету. Р.Ф.Кайндль. Матеріали V Міжнародної наукової конференції «Кайндлівські читання», 16-17 травня 2008 р. Частина 1.- Чернівці: Видавництво «Прут», 2008.- С.125-128.

20. Петрова Наталія, Петрова Анна. Україно-російські паралелі у весільній обрядовості (за матеріалами досліджень Нижнього Подунав'я) // Матеріалидо української етнології: щорічник. Збірник наукових праць. – Вип. 8 (11). – К., 2009. – С. 268-272.
21. Пономаренко Н., Сергієнко Г. Задунайська Січ (1775-1828 рр.) //Козацькі Січі (нарис з історії українського козацтва XVI-XIX ст.) – Київ –

**Petrova Nataliia**

### **TRADITIONAL WEDDING OF THE UKRAINIANS OF THE LOWER DANUBE**

*The traditional culture of the Ukrainian Lower Danubian is a unique option. The article deals with one of its components - the wedding. The customs of premarital youth communication, ritual of the main cycle of the traditional wedding are analyzed. Ukrainians in an inocultural environment of the Ukrainian Podunavia and in Dobrudja, outside their ethnic territory, in the middle of the twentieth century. kept the main traditional forms of youth communication and key structural elements of the wedding ritual.*

*Key words: weddings, Ukrainians, Poduniavia, Dobrudja, traditional culture*

УДК 008(=161.2=162.1)+(=161.2=511.141)

**Поріцька Ольга**

### **ОСОБЛИВОСТІ МІЖЕТНІЧНИХ ВЗАЄМОВПЛИВІВ НА УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКОМУ ТА УКРАЇНСЬКО- УГОРСЬКОМУ КУЛЬТУРНИХ ПОГРАНИЧЧЯХ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ЕКСПЕДИЦІЙНИХ СПОСТЕРЕЖЕНЬ)**

Україна – держава, де здавна проживають представники багатьох європейських народів, які більш чи менш взаємодіють з титульним етносом, чому сприяють різні чинники. Як зразок такого взаємовпливу ми розглянемо культурні взаємовідносини між українцями та поляками й українцями та угорцями, базуючись на наших експедиційних спостереженнях 2009-2014 рр. на Львівщині,